

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawackie.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 14162736
KRS 00000 41682
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

MEMORIAL
General Marii Wittek

AK
Lublin-
Miasto

†† 1973

LITHINIUK Kazimiera

z d. Dąbrowska

ps. „Julka” „Mira”

4003/USK

J. 4002 | WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Litwiniak Kazimiera
zd. Dąbrowska
ps. Juleka, Miro

I/1. Relacja —

I/2. Dokumenty (sensu stricte) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K. 513.5

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 1

VI. Fotografie ✓ (Ksero)

II. Materiały uzupełniające relację

- Kazimiera Litwinick ps. Julia, Misa (brak im.) str. 253-255, kserokopia, k. 3, s. 1-3
- Dr Kazimiera Litwinick ps. Julia, Misa - przekazane e-maile 27.03.2008 z. Leszczyński, razem z kserokopią relacji (rob. VI). k. 1, s. 4.
- Ankieta - kserokopia Kartli kisiła (?) przesłana przez z. Leszczyński. k. 1, s. 5.

K R Z E W N I A

ko : Lewandowskiej Bogusławy
c. Feliksa.
Członek z art. 86 par. 1 i 2
K.K. P.P.

7 marca 1946r. /

stała aresztowana przez P.P. w Lublinie
Lewandowska Bogusława c. Feliksa
podejrzana o współpracę z bandą "N.S.Z."

Wzrost ustalono : że Lewandowska Bogusława
została zatrudniona przez "Głuchego"
"A.K." gdzie otrzymała ps. "Jutrzenka"
i w charakterze łączniczki, do chwili
7 marca 46r. K.P.P. ....
"K." Lewandowska Bogusława ps. "Jutrzenka"
ps. "Jasna", dostając od nich różne zadania
członkini organizacji "Tysiąckiemu"
do Rudzika Kłocensa ps. "Fejtek", zaud.
sta zaud. (Chorzcz, do Tyrosiak Zofii zaud.
przebie od "Głuchego" pieniądze w liczbie
ale tej organizacji nielegalnej K.K.P.P...
nie powyższego

K R Z E W N I A

Feliksa i Józefa ur. 18.VI. 1922r.
i ten zawiązał, polkę, katolizację,
szkoły pow. pańską, rzekomo nie kurant.

0

1.46r. do chwili zatrzymania t.j. do dnia
pła czynna członkini organizacji "S.E."
obalenie Demokratycznego Państwa Polskiego
kierze łączniczką tej organizacji,
Sylwy, pod pseudonimem "Jutrzenka".

co przewidziane w art. 86 par. 1 i 2

sprawa podlega rozpatrzeniu w/g właściwości
w Lublinie.

Oficer śledczy
P.P. B.P. w Rykach

/-/ Działna Lech

Puławy dnia 30.X.46r.

zgódna

egalnej organizacji, przez Lewandowski
S.Z., którzy podlegają pod dowództwo na pow.
ie po zabiciu tegoż jest "uk" i aska-
należą do tajnej organizacji, co świadczy
wiadzami Bezpieczeństwa.
zapożani przez Lewandowską Bogusławę ukry-
u innych materiałów, popierających akt.

nia złożone przez podejrzany w dniu
yły wymuszone pod podaną pretekst, ani
zienia do Puław, jak podejrzana

Szef
Pom. Urzędu Bez. Lubl. Puławy

/-/ Kaliszczuk S. por.

KAZIMIERA LITWINIUK ps. Julka, Mira

Urodziła się 27 VIII 1900 r. w Płosce na Podolu,
córka Wincentego Dąbrowskiego i Emilii z domu
Rosenfeld, córki powstańca z 1863 r. Od 1912 r.
mieszkała w Lublinie, uczęszczała na pensję M. So-
bolewskiej, następnie do Szkoły Żeńskiej W. Ku-
nickiego, którą ukończyła w 1918 r. Podjęła studia
polonistyczne na UW, następnie studiowała w Szkole
Nauk Politycznych. Naukę przerwała w 1920 r.

Po zamążpójściu w 1922 r. wyjechała do Pozna-
nia. Podjęła studia medyczne na Uniwersytecie
Poznańskim, uzyskując w 1934 r. dyplom lekarza.

Po wybuchu wojny w 1939 r. powróciła z mężem, córkami Krystyną i Bar-
barą oraz synem Jerzym do Lublina. Początkowo pracowała jako lekarz
w szpitalu PCK (szpital wojenny 202) i jako wolontariuszka w szpitalu szar-
rytek. Od 1940 r. była lekarzem Ubezpieczalni Społecznej, prowadząc
jednocześnie praktykę prywatną w dzielnicy Dziesiąta.

Z podziemiem związała się w 1942 r., do ZWZ-AK wprowadziła i za-
prysięgła ją pod pseudonimem Mira doktor Jadwiga Olecka, ps. Wacława,
która kierowała sekcją sanitarną szefostwa okręgu WSK. Dr Litwiniukowej
powierzono funkcję referentki sanitarnej obwodu AK Lublin-Miasto.

Jej najbliższymi współpracowniczkami były: Maria Scholcowa ps. Pięt-
nastka i Janina Noskowa. Na odprawach u dr J. Oleckiej, odbywających się
w obecności sanitarnej referentki Inspektoratu WSK Marii Czyżowej ps.
Agnieszka, spotykała referentkę obwodu Zofię Pelczarską ps. Ciotka, Janinę
Kowalską ps. Matka, Zofię Grabiszewską ps. Rita, Jadwigę Wolską ps. Marta
- referentki rejonowe oraz Eleonorę Noskową - referentkę sanitarną powiatu
Lublin.

Do jej obowiązków należało prowadzenie wykładów na tajnych kur-
sach sanitarnych, organizowanie apteczek polowych i udzielanie pomocy
rannym ukrywającym się na znajdujących się w domach prywatnych Lublina
„melinach” (jedna z nich znajdowała się u dr. Edmunda Scholca, chirurga,
w Ośrodku Zdrowia przy ul. Górnej 4). W swoim gabinecie przy ul. W. Łu-

kasińskiego udzielała pomocy m.in. tym, którzy starali się uniknąć wywiezienia na roboty do Niemiec, wystawiając im fałszywe zaświadczenia. Zgłaszali się tu także ludzie z lasu. Wielokrotnie wyjeżdżała też w teren, do rannych na „meliny”. Takim miejscem był m.in. dom nauczycielki w Bychawie, punkt w Prawiednikach i inne. Na zabiegi operacyjne woziła lekarzy chirurgów z Lublina. Narzędzia chirurgiczne przewoziła w wielkim sterylizatorze połączonym, by móc się zawsze wytłumaczyć, że jedzie do skomplikowanego porodu.

Po okupacji niemieckiej w jej domu na ul. S. Wyspiańskiego umieszczono jedną z radiostacji Komendy Okręgu. Obsługiwali ją trzej żołnierze operacyjnej i szkolnej kompanii radiolączności – „Pajak”, dowódca drużyny z tego oddziału Antoni Kudela ps. Miś i Piotr Potasiński ps. Cygan.

W ostatnich dniach lipca (z 29 na 30 lub z 30 na 31) radiostację wykrył pododdział namiarowy Armii Czerwonej. Rosjanie aresztowali radiotelegrafistów, syna K. Litwiniukowej Jerzego oraz przebywającego wówczas w domu Wiesława Olszewskiego, żołnierza AK (skazano go i rozstrzelano 18 V 1945 r.). K. Litwiniukową oraz jej córkę Krystynę pozostawiono chwilowo w domu, gdzie przez kilka dni utrzymywano tzw. kocioł.

Aresztowano obydwoje 8 lub 9 VIII 1944 r. Matkę i córkę doprowadzono do ciężarówki, w której znajdowali się aresztowani 6 i 7 sierpnia członkowie Delegatury RP na Kraj. Po kilku godzinach jazdy zawieziono wszystkich do wsi Krasówka w pow. Włodawa, gdzie na dużym terenie ogrodzonym drutem kolczastym znajdowała się tzw. *polowaja tiurma* (ros. więzienie polowe). Umieszczano tu więźniów w ziemiankach, zwanych „dołkami” (doły bez szalunku, nakryte deskami przysypanymi ziemią, z warstwą słomy służącej do leżenia). Wchodziło się tam i wychodziło po spuszczonej drabinie. Za oświetlenie służyła „kopciłka”. (Była to puszka po konserwach, w której na pasku blachy umocowany był knot zanurzony w ropie. Świeciła słabo, za to mocno kopciała i oblepiała wszystko tłustą, czarną sadzą.)

K. Litwiniukową z córką zaprowadzono po rewizji osobistej do pustej chaty chłopskiej, stojącej na ogrodzonym terenie. W otwartych drzwiach stał strażnik z pepeszą. Śledztwo zaczęło się w nocy, zabierano kobiety na zmianę. Mijały się. Jedną zabierano, drugą odprowadzano, żeby się nie mogły porozumieć. Śledczy, kapitan NKWD, mówił po polsku, zadawał pytania dotyczące przynależności do AK przede wszystkim aresztowanych z nimi osób. Następnego dnia przeprowadzono je do innej, obszernej chaty, w której

było łóżko z wiązką słomy. Nocne bardzo często. Po kilku dniach została

Jedzenie stanowiła kromka czarobiałego chleba, a na obiad niejadalna zupa z pęczaku. Rażony w ziemi, nad nim belk w ziemie kołkach). Obok latryny stał

Po prawie dwutygodniowym pobycie do „polowego więzienia” w Wołkowysku osadzone w ziemnym dole. Przesłano tam oficerów NKWD. Z końcem sierpnia przeniesiono na ul. F. Chopina 18. Córka Krystynę przeniesiono do Związku Radzieckiego

Przez punkt etapowy w Brześciu przeniesiono Polaków w Riazaniu-Diagilewie. W więzieniu w Kowlu, wywieziono po otrzymaniu zaocznego wyroku z cyjnej”, trafiła do obozu pracy w

Zwolniono ją po dwóch latach,

W Lublinie podjęła natychmiastowo pracę w podmiejskiej dzielnicy Dziesiąta nr 2. Zorganizowała Wojewódzką Katedrę poradnię przeciwgruźliczą.

W marcu 1952 została kierowniczką Katedry Organizowała sieć rejonowych placówek szkolnej we wszystkich placówkach społecznie jako radna Rady Miasta Pracowników Służby Zdrowia.

Kazimiera Litwiniuk zmarła w 1985 r. chowana na cmentarzu przy ulicy

Została odznaczona m.in.: Krzyżem Polskim, Srebrnym Krzyżem AK

ZRÓDŁA: K. Litwiniuk-Płatakis, K. Litwiniuk, 2001; Słownik biograficzny Miasta Lublina, s. 246; Z. Leszczyńska, *Ginę...*, s. 171-172.

tym, którzy starali się uniknąć wywie-
iając im fałszywe zaświadczenia. Zgła-
croć wyjeżdżała też w teren, do rannych
m.in. dom nauczycielki w Bychawie,
zabiegi operacyjne wozila lekarzy chi-
rgiczne przewozila w wielkim steryl-
wsze wytłumaczyć, że jedzie do skom-

łomu na ul. S. Wyspiańskiego umiesz-

Okręgu. Obsługiwali ją trzej żołnierze
o łączności – „Pająk”, dowódca drużyny
Miś i Piotr Potasiński ps. Cygan.

ia 30 lub z 30 na 31) radiostację wykrył
wonej. Rosjanie aresztowali radiotele-
Jerzego oraz przebywającego wówczas
żołnierza AK (skazano go i rozstrzelano
raz jej córkę Krystynę – pozostawiono
ka dni utrzymywano tzw. kocioł.

W III 1944 r. Matkę i córkę doprowadzono
się aresztowani 6 i 7 sierpnia członkowie
godzinach jazdy zawieziono wszystkich
ra, gdzie na dużym terenie ogrodzonym
ę tzw. *polowaja tiurma* (ros. więzienie
ow w ziemiankach, zwanych „dołkami”
ni przysypanymi ziemią, z warstwą słomy
się tam i wychodziło po spuszczonej
opciłka”. (Była to puszka po konserwach,
ny był knot zanurzony w ropie. Świeciła
iała wszystko tłustą, czarną sadzą.)

owadzono po rewizji osobistej do pustej
dzonym terenie. W otwartych drzwiach
zaczęło się w nocy, zabierano kobiety na
, drugą odprowadzano, żeby się nie mogły
.WD, mówił po polsku, zadawał pytania
przede wszystkim aresztowanych z nimi
lżono je do innej, obszernej chaty, w której

5/3
było łóżko z wiązką słomy. Nocne rozmowy z kapitanem powtarzały się
bardzo często. Po kilku dniach zostały umieszczone w „dołku”.

Jedzenie stanowiła kromka czarnego gliniastego chleba i „czaj”, a na
obiad niejadalna zupa z pęczaku. Rano wyprowadzane były do latryny (dół
wykopany w ziemi, nad nim belka umocowana na dwóch wkopanych
w ziemię kołkach). Obok latryny stała beczka z zimną wodą do mycia.

Po prawie dwutygodniowym pobycie w Krasówce przewieziono wszyst-
kich do „polowego więzienia” w Worstach pod Radzyniem. Kobiety zostały
osadzone w ziemnym dole. Przesłuchania były prowadzone nocą, przez
oficerów NKWD. Z końcem sierpnia 1944 przywieziona została do Lublina
na ul. F. Chopina 18. Córka Krystyna została zwolniona, natomiast ją inter-
nowano do Związku Radzieckiego.

Przez punkt etapowy w Brześciu dotarła do obozu dla zatrzymanych
Polaków w Riazaniu-Diagilewie. Jej syna Jerzego, osadzonego najpierw
w więzieniu w Kowlu, wywieziono do obozu w Charkowie. K. Litwiniuk,
po otrzymaniu zaocznego wyroku za działalność w organizacji „kontrewolu-
cyjnej”, trafiła do obozu pracy w Republice Mordowskiej.

Zwolniono ją po dwóch latach, wróciła z synem do Polski 30 VII 1947 r.

W Lublinie podjęła natychmiast pracę lekarza domowego ubezpieczalni
w podmiejskiej dzielnicy Dziesiąta. Została kierownikiem Ośrodka Zdrowia
nr 2. Zorganizowała Wojewódzką Przychodnię Przeciwgruźliczą oraz dzie-
cięcą poradnię przeciwgruźliczą.

W marcu 1952 została kierownikiem Miejskiego Wydziału Zdrowia.
Zorganizowała sieć rejonowych przychodni, podniosła poziom higieny
szkolnej we wszystkich placówkach oświatowych. Równocześnie działała
społecznie jako radna Rady Miejskiej, w Lidze Kobiet, PCK i Związku
Pracowników Służby Zdrowia.

Kazimiera Litwiniuk zmarła dnia 25 X 1973 r. w Lublinie. Została po-
chowana na cmentarzu przy ulicy Lipowej.

Została odznaczona m.in.: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia
Polski, Srebrnym Krzyżem AK z Mieczami.

ZRÓDŁA: K. Litwiniuk-Płatakis, K. Litwiniuk, *Póki pamięć dopisuje, póki jeszcze czas...*, Lublin,
2001; *Słownik biograficzny Miasta Lublina*, Lublin 1996, t. II, s. 142-143; I. Caban, *Ludzie...*,
s. 246; Z. Leszczyńska, *Ginę...*, s. 171-172, 180, 318

7. Dr Kazimiera Litwiniuk ps. Julka, Mira

Urodzona 27 VIII 1900 r. w Płosce na Podolu. Od 1912 r. mieszkała w Lublinie, gdzie w Szkole Żeńskiej W. Kunickiego uzyskała maturę. Po zamążpójściu w 1922 r. wyjechała do Poznania, podjęła studia medyczne na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskując w 1934 r. dyplom lekarza. Po wybuchu wojny w 1939 r. powróciła do Lublina. Pracowała jako lekarz w szpitalu PCK i Ubezpieczalni Społecznej. Z podziemiem związała się w 1942 r., powierzono jej funkcję referentki sanitarnej obwodu AK Lublin –miasto. Do jej obowiązków należało prowadzenie wykładów na tajnych kursach sanitarnych, organizowanie apteczek polowych i udzielanie pomocy rannym ukrywającym się partyzantom. Wielokroć wyjeżdżała w teren, do rannych na „meliny”. Aresztowana 9 VIII 1944 r. przez NKWD wraz z córką, więziona w ziemiankach polowego więzienia we wsi Krasówka i Worsty. Wywieziona do obozu pracy w Rosji, skąd powróciła 30 VII 1947 r. Po powrocie pracowała jako lekarz Ubezpieczalni Społecznej. Zmarła 25 X 1973 r. w Lublinie. Odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

11/4.

2/16. 1992

Wzór Nr. 1
(nagrzety od 16 do 50 h)

ANKIETA

1. Nazwisko, imię, imię ojca *Litwiniuk Kazimiera c. Honoru - Vincenty*
2. Miejsce i data urodzenia *Stawa 27.8.1909 r.*
3. Narodowość *polna*
4. Wykształcenie *szkole*
5. Zawód *dobrot med. Lublin*
6. Stan rodzinny *widowa*
7. Miejsca stałego pobytu do 1. IX. 1939 r. *Katowice*
(miejsce obecnego przebywania rodzony)
8. Miejsca pobytu podczas okupacji (od 1. IX. 1939 r. do dnia wywiezienia) *Lublin*
(mięscowosc, gmina, powiat, wojewodstwo)
9. Miejsca pracy i zajmowane stanowisko w okresie okupacji Polski *Lublin gabinet lekarski*
(wymienić nazwę przedsiębiorstwa, firm)
10. Data wyjazdu z Polski, przyczyny, okoliczności *1.8.1944 r. internowanie*
stawa
(arrest, łapanie, nawrobowany na roboty)
11. Gdzie przychował, czym się zajmował w okresie przebywania poza granicami Polski *obóz pracy Handlowca C.C.C.R.*
(dokładne miejsce pracy, rodzaj zajęcia)
12. Jakim represjom ze strony Niemców podlegał, w Polsce i za jej granicami
13. Kiedy, gdzie i w jakim stopniu służył w wojsku
14. Do jakich organizacji niepodległościowych należał w czasie okupacji
15. Dokąd udaje się na stały pobyt *Lublin*

Podpis repatrianta
Litwiniuk Kazimiera
(Wyrzeczony podpis)

Ankieta wypełnił

Data 19.2.1992

11/5

KRYSTYNA LITWINIUK

Córka Jana i Kazimiery z Dąbrowskich, ur. 1924 r. w Poznaniu. Do 1939 r. mieszkała w kolonie pod Katowicami, tam rozpoczęła w gimnazjum i związała się z harcerstwem.

We wrześniu 1939 przyjechała z rodzicami do Lublina. W czasie okupacji uczęszczała do Handlowej Szkoły Zawodowej im. ... Jednocześnie uczyła się na konspiracyjnych kompletach, realizując program z zakresu gimnazjum.

Jej matka, Kazimiera Litwiniuk (zob. nota) była związana z Armią Krajową, gdzie pełniła funkcję referentki sanitarnej obwodu AK Lublin-M. W czasie pracy konspiracyjnej swoją córkę, która uczestniczyła w rajdach do chorych i rannych partyzantów, chirurgicznych jako instrumentalistka, czasami zagrożonych rannych w inne, w miarę możliwości wykonywała także wiele drobnych, acz koniecznych w życiu toreb dla patroli sanitarnych czy dla zestawów sanitarnych dla walczących oddziałów w szkoleniu konspiracyjnym, w tym posługiwania sanitarnych prowadzonych przez Zofię Wojcieszak. Później zajmowała się praktyką szpitalną u dr. Edmunda Scholtza w szpitalu Dzieciątka skierowana na intensywne szkolenie sanitarnie częściowo oficjalne, bo prowadzone pod przykrywką.

Po okupacji niemieckiej w domu dr Litwiniuk umieszczona została radiostacja. W dniach lipca radiostacja ta została wykryta przez Armię Czerwoną. Aresztowano obu rodziców i Jerzego oraz przebywającego u nich Wiesława skazany i rozstrzelany 18 V 1945 r.). W do 1944 r. Dopiero 8 lub 9 VIII 1944 r. zostały aresztowane

J. 4002/WSK

AK
dublin

++

LITWINIUK Kazimiera

z d. Dobrowska

ps. "Julka", "Mira"

v. Wypisy ze źródeł. Nazwiskowe karty
informacyjne:

i.

J. 4002/WSK

AK
dublin

++

LITWINIUK Kazimiera

z d. Dąbrowska

ps. "Julka", "Mira" 1939-1945

Źr. Materiały o teuce.

B. Rojek 2014.

Litwiński Razimiera

Przystała 2. Leszczyńska e-mailem 27^{III} 05

Przystała 2. Leszczyńska e-mailem 27^{III} 05

LITWINIUK Kazimiera

